

ADAM HEINZ
(1914–1984)

Przyszły uczony urodził się 20 listopada 1914 r. w Krakowie jako syn urzędnika administracyjnego Antoniego i Anny, z domu Wójcickiej. Wcześniej sierotom (matka zmarła w 1916 r., ojciec — w 1926), wychowywał się u dziadka, emerytowanego pracownika PKP. W 1934 r. zdał maturę typu humanistycznego w Gimnazjum im. Bartłomieja Nowodworskiego. W latach 1934–1939 studiował na Uniwersytecie Jagiellońskim filologię klasyczną, a jako dyscyplinę dodatkową — gramatykę porównawczą języków indoeuropejskich. Miał jeszcze sposobność słuchać wykładów słynnego Jana Michała Rozwadowskiego. Po śmierci dziadka w 1936 r. utrzymywał się ze stypendium państwowego oraz korepetycji. Przygotowywał się do złożenia egzaminu magisterskiego jesienią 1939 r., lecz wybuch wojny uniemożliwił mu uzyskanie dyplomu. W czasie okupacji niemieckiej, a także później — do października 1947 r. — pracował w Monopolu Tytoniowym w Czyżynach, najpierw jako robotnik, później zaś jako pracownik biurowy. Nie zaniedbywał jednak pracy naukowej. Uczęszczał na tajne komplety uniwersyteckie, a zwłaszcza na zajęcia profesora Jana Safarewicza z gramatyki historycznej greckiej i łacińskiej oraz z gramatyki indoeuropejskiej. Już w lutym 1945 r. został asystentem wolontariuszem przy Seminarium Indoeuropejskim na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. W 1946 r., przedłożywszy pracę *Vocales ē, ā, ō graecae et latinae cum polonicis comparantur*, uzyskał dyplom magistra filozofii w zakresie filologii klasycznej. W 1947 r. ożenił się z Genowefą Grzybowską; z tego związku urodziło się jego dwoje dzieci — Michał i Anna. W listopadzie 1947 r., zrezygnawszy ostatecznie z posady w Monopolu Tytoniowym, otrzymał stanowisko kontraktowego starszego asystenta przy wspomnianym wyżej Seminarium Indoeuropejskim.

Pozycja Adama Heinza na Uniwersytecie ustabilizowała się od września 1949 r., gdy przeszedł na etat starszego asystenta. W 1950 r. obronił przygotowaną pod kierunkiem Jana Safarewicza rozprawę doktorską pt. *Indoeuropejskie pierwiastkowe nomina w łacinie*. W lutym 1951 r. Heinz mianowano tymczasowym adiunktem w Zakładzie Indoeuropeistyki Seminarium Indoeuropejskiego UJ. W 1955 r. wydał książkę pt. *Genetivus w indoeuropejskim systemie przypadkowym*. W owym czasie młody uczony odchodził stopniowo od językoznawstwa indoeuropejskiego, zwracając się ku językoznawstwu ogólnemu i teoretycznemu. Pracę kandydacką, wówczas obowiązkową, zatytułowaną *Funkcja egzocentryczna rzeczownika*, napisał pod kierunkiem Jerzego Kuryłowicza. Ukazała się ona w serii „Prac Językoznawczych Komitetu Językoznawstwa PAN” (Wrocław 1957) i została uhonorowana nagrodą Rektora UJ. Stopień kandydata nauk uzyskał Heinz w 1958 r., po czym otrzymał nominację na docenta. W 1960 r., dzięki stypendium ministerialnemu, wyjechał na półroczny pobyt do Paryża, gdzie m.in. słuchał wykładów André Martineta i Emile’a Benveniste’a.

Uniwersytet Warszawski zaproponował Adamowi Heinzowi objęcie od 1964 r. kierownictwa tamtejszej Katedry Językoznawstwa Ogólnego, jednakże Uniwersytet Jagielloński nie wyraził zgody na przeniesienie uczonego do stolicy, zapewniając mu równocześnie odpowiednie mieszkanie. W 1965 r. Heinz wydał słynną publikację pt. *System przypadkowy języka polskiego* („Zeszyty Naukowe UJ. Prace Językoznawcze” 13),

za którą otrzymał nagrodę I stopnia Wydziału Nauk Społecznych PAN. Po zgonie Tadeusza Milewskiego w 1966 r. objął kierownictwo Zakładu Językoznawstwa Ogólnego w Katedrze Językoznawstwa Ogólnego UJ (taką bowiem nazwę otrzymało z czasem dawniejsze Seminarium Indoeuropejskie). W 1969 r. uzyskał tytuł profesora nadzwyczajnego. W latach 1970–1972 pracował jako profesor kontraktowy językoznawstwa ogólnego i słowiańskiego na uniwersytecie w Nancy. W październiku 1974 r., po przejściu Jana Safarewicza na emeryturę, został mianowany kierownikiem Katedry Językoznawstwa Ogólnego UJ (później Katedra Językoznawstwa Ogólnego i Indoeuropejskiego). Funkcję tę pełnił do końca życia.

Ukoronowaniem drogi naukowej uczonego było nadanie mu w 1979 r. tytułu profesora zwyczajnego nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa ogólnego. Poprzedziła je wiekopomna publikacja — liczące ponad 45 arkuszy wydawniczych *Dzieje językoznawstwa w zarysie* (Warszawa 1978; wznowienie 1981), za którą autor otrzymał indywidualną nagrodę ministerialną I stopnia. W maju 1980 r. Adam Heinz wygłosił dwa referaty na zaproszenie Ośrodka Informacji i Kultury Polskiej w Pradze dla językoznawców z Uniwersytetu Karola i Czeskiej Akademii Nauk. Jego *Dzieje językoznawstwa w zarysie* spotkały się w tamtejszym środowisku z wielkim zainteresowaniem. Powstał nawet projekt przetłumaczenia ich na język czeski, do realizacji którego nie doszło z powodu rychłej zmiany sytuacji politycznej.

W ostatnich latach pracy na Uniwersytecie Adam Heinz skupił się na zorganizowaniu Międzysekcyjnego Studium Językoznawstwa Ogólnego i Indoeuropejskiego. Jego stan zdrowia znacznie się pogorszył. Uczony zmarł na zawał serca 1 czerwca 1984 r.; pochowano go 8 czerwca na Cmentarzu Rakowickim w Krakowie.

Bardzo ważne miejsce w życiu Adama Heinza zajmowała praca nauczycielska. Od lat młodzieńczych do 1940 r. dawał prywatne lekcje, do czego zmuszała go trudna sytuacja materialna. Jego pensum dydaktyczne jako starszego asystenta wynosiło aż 30 godzin w tygodniu. Dopiero przejście na stanowisko adiunkta i związane z tym znaczne zmniejszenie pensum umożliwiło harmonijne łączenie dydaktyki z pracą naukowo-badawczą. Przebieg pracy dydaktycznej Heinza obejmuje dwa etapy. Najpierw prowadził zajęcia z języka greckiego oraz łacińskiego dla studentów kierunków filologicznych. Te ostatnie zaowocowały świetnym skryptem *Język łaciński*, w latach 1959–1978, ośmiokrotnie wznawianym i obowiązującym jako podręcznik łaciny również na innych uczelniach. Po mianowaniu na stanowisko docenta Adam Heinz prowadził wykłady kursowe z językoznawstwa porównawczego i ogólnego, z latami coraz bardziej koncentrując się na ogólnym (wykłady kursowe i monograficzne oraz konwersatoria). W latach 1959–1967 rozpoczął równoległe wykłady z językoznawstwa indoeuropejskiego i ogólnego w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie, a w latach 1970–1972 — jak wspomniano wyżej — pracował na uniwersytecie w Nancy. W trosce o teoretyczną wiedzę przyszłej kadry naukowej prowadził zajęcia dla doktorantów kierunku rusycystycznego i gości, a ponadto zorganizował wzmiankowane Międzysekcyjne Studium Językoznawstwa Ogólnego i Indoeuropejskiego na Wydziale Filologicznym UJ, w którym przez parę lat przez dziesięć godzin w tygodniu kształcili się

wybitni studenci indywidualni III–V roku studiów oraz młodzi pracownicy naukowci. Heinz kilkakrotnie recenzował prace doktorskie i habilitacyjne, opracowywał wnioski profesorskie. W 1978 r. wypromował dr Jolantę Rokoszwą, przedwcześnie zmarłego wybitnego teoretyka języka.

Adam Heinz zapisał też piękną kartę w działalności organizacyjno-administracyjnej na macierzystej uczelni. Pełnił funkcję prodziekana Wydziału Filologicznego UJ w latach 1962–1964 (z przerwą na wspomniany półroczny pobyt we Francji), a następnie dziekana tegoż Wydziału (1969–1971). Był członkiem senackiej Komisji do spraw Wydawnictw i Drukarni, Komisji Budżetowej oraz Komisji Współpracy Naukowej z Zagranicą. Od r. 1973 udzielał się też w komisjach dziekańskich. Przez kilkanaście lat był redaktorem serii „Prace Językoznawcze” w „Zeszytach Naukowych Uniwersytetu Jagiellońskiego”.

Poza uczelnią Adam Heinz był długoletnim członkiem Komitetu Językoznawstwa Polskiej Akademii Nauk, Komisji Językoznawstwa PAN i Komisji Filologii Klasycznej Oddziału PAN w Krakowie oraz Société de Linguistique de Paris, redaktorem „Biuletynu Polskiego Towarzystwa Językoznawczego”, a w latach 1981–1984 — prezesem Polskiego Towarzystwa Językoznawczego (do którego należał od 1950 r.).

Za osiągnięcia naukowe, dydaktyczne i prace organizacyjne na rzecz nauki polskiej uczony był wielokrotnym laureatem nagród rektora, otrzymał też nagrodę ministerialną oraz akademijną. Uhonorowano go również kilkoma odznaczeniami państwowymi: Złotym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Medalem Komisji Edukacji Narodowej, a ponadto tytułem Zasłużonego Nauczyciela Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Waga dorobku naukowego Adama Heinza, obejmującego ponad pięćdziesiąt publikacji, polega na jego jakości, a nie — jak widać — na ilości. Heinz to jeden z najlepszych i najbardziej konsekwentnych polskich językoznawców strukturalistycznych. Za swych mistrzów uważał — oprócz J. Kuryłowicza — również Ferdinanda de Saussure’a, Louisa Hjelmsleva, teoretyków praskiej szkoły lingwistycznej, a szczególnie Romana Jakobsona. Spośród uczonych dawniejszych cenił zwłaszcza Arystotelesa i Wilhelma von Humboldta. Interesował go głównie funkcjonalistyczny nurt strukturalizmu. Poznawszy dzięki wykształceniu klasyczno-indoeuropejskiemu osiągnięcia i niedomogi językoznawstwa przedstrukturalistycznego, zdołał rozstrzygnąć wiele trudnych problemów, których wcześniej nie można było zadowalająco wyjaśnić. Umiał też dostrzec szereg nowych problemów językowych. Swe prace teoretyczne podbudowywał przykładami z języków martwych (szczególnie z greki i łaciny), a z czasem też — z języka polskiego. Jego podstawowe monografie oraz mniejsze objętościowo studia teoretyczno-materiałowe są — używając słów samego uczzonego — „owocem własnych, dość mozolnych rozważań” (zob. *Przedmowa* do: *Funkcja egzocentryczna rzeczownika*, Wrocław 1957, s. 6).

Adam Heinz szczególnie wiele wniósł do teorii rzeczownika i przymiotnika. W swej pierwszej książce, pt. *Genetivus w indoeuropejskim systemie przypadkowym* (Warszawa 1955), usiłował pogodzić to, co uważał za słuszne w językoznawstwie

tradycyjnym, ze zdobycami językoznawstwa współczesnego. Udowodnił, iż o istocie genetivu, a także o jego roli w systemie przypadkowym stanowi funkcja zasięgu relacyjnego. W następnej, późniejszej o dwa lata, cennej monografii pt. *Funkcja egzocentryczna rzeczownika* (Wrocław 1957) stwierdził, że wbrew wcześniejszym ustaleniom indoeuropeistów funkcja egzocentryczna nie dotyczy tylko rzeczowników złożonych, ale rzeczownika w ogóle. Dzięki niej rzeczownik może nie tylko pełnić swą własną funkcję, lecz i funkcję przymiotnika. Trzecią książkę monograficzną, *System przypadkowy języka polskiego* (Kraków 1965), poświęcił autor ukazaniu pozycji przypadku wśród kategorii morfologicznych, analizie dystrybucji tekstowej przypadków, przede wszystkim jednak klasyfikacji przypadków, wyróżniając: 1) przypadek niezależny i przypadki zależne; 2) przypadki subiektywne i obiektywne; 3) przypadki będące określnikami wprost i relacyjnymi; 4) przypadki gramatyczne i konkretne; 5) przypadki adverbialne i adnominalne; 6) przypadki atrybutywne i predykatywne; 7) przypadki użyte prymarnie i sekundarnie. Jak widać, przypadek rzeczownika jest dla autora kategorią realizującą sekundarne funkcje znaczeniowe i składniowe tej części mowy.

Uczony starał się zgłębić wzajemny stosunek różnych podsystemów językowych, przy czym szczególnie interesowała go morfologia. Badał zatem relacje: morfologia — leksyka oraz morfologia — składnia, w obrębie zaś samej morfologii relację: fleksja — derywacja. Zwrócił też uwagę na istnienie pograniczy między podsystemami języka. Z prac dotyczących tego tematu należy — oprócz wskazanych wyżej monografii — wymienić zwłaszcza następujące publikacje: *Pozycja części mowy w systemie językowym* (w: *Symbolae polonicae in honorem Stanisłai Jodłowski*, Wrocław 1972, s. 47–60), *Kilka uwag o definiovaniu podstawowych struktur językowych* (w: *Symbolae philologicae in honorem Vitoldi Taszycki*, Wrocław 1968, s. 112–120), *Zur Struktur des Sprachsystems* (w: *Symbolae linguisticae in honorem Georgii Kuryłowicz*, Wrocław 1965, s. 120–130), *Uwagi o morfologicznych wykładnikach struktur syntaktycznych* („Język Polski” LVI, 1976, s. 321–334), *Fleksja a derywacja* („Język Polski” XLI, 1961, s. 343–354), *Kategorie przejściowe (pośrednie) w języku* („Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego” XXV, 1967, s. 45–61).

Adam Heinz wniósł znaczny wkład w metodologię badań językoznawczych. W pracy *Der Begriff des Sprachgesetzes* („Biuletyn PTJ” XXIII, 1965, s. 5–22) omówił pojęcie prawa językowego, w innych publikacjach szczegółowo przedstawił pojęcia „system”, „struktura” i „forma” na tle tradycji językoznawczej (*Ewolucja pojęć: systemu (struktury) i formy w językoznawstwie*, [w:] *Opuscula polono-slavica in honorem Stanisłai Urbańczyk*, Wrocław 1979, s. 113–121) oraz pojęcia „wariant” i „wariancja językowa” (*Pojęcie i rola wariantu językowego*, „Biuletyn PTJ” XXXII, 1974, s. 137–157, i *Uwagi o wariacji*, [w:] *Studia indoeuropejskie* [ku czci Jana Safarewicza], Wrocław 1974, s. 57–63). Adam Heinz opracował także wiele haseł do znanego *Słownika terminologii językoznawczej* (Warszawa 1968 i 1970), którego współautorami byli Zbigniew Gołąb i Kazimierz Polański. Pod koniec życia autor zajął się próbą ustalenia statusu języka w działalności ludzkiej (*Język a inne dziedziny*

działalności człowieka, „Biuletyn PTJ” XXXVIII, 1983, s. 143–157) oraz interdyscyplinarnością badań nad językiem (*Charakter interdyscyplinarny języka i językoznawstwa*, [w:] *Język polski i językoznawstwo polskie w sześćdziesięcioleciu niepodległości (1918–1978)*, Wrocław 1982, s. 107–112).

Uczony popularyzował także osiągnięcia metodologiczne współczesnego językoznawstwa, głównie ogólnego, ale i indoeuropejskiego. Trzeba tu przede wszystkim wskazać wydaną w serii „Nauka dla Wszystkich” Oddziału PAN w Krakowie broszurę *Językoznawstwo ogólne* (Kraków 1969), która weszła na stałe do kanonu lektur studentów młodszych lat kierunków filologicznych, a poza tym artykuły: *Kilka uwag o językoznawstwie współczesnym* („Język Polski” XLVII, 1967, s. 49–57), *Podstawowe założenia współczesnego językoznawstwa ogólnego* („Biuletyn PTJ” XXVI, 1968, s. 33–66). Kilkakrotnie dokonywał podsumowania dorobku językoznawstwa w Polsce (*Językoznawstwo ogólne i indoeuropejskie w 20-leciu PRL*, „Biuletyn PTJ” XXIV, 1966, s. 17–33; *Dorobek językoznawstwa ogólnego w ostatnim 25-leciu*, „Sprawozdania z Prac Naukowych Wydziału I PAN”, z. 3–4, 1970, s. 69–94), opracowywał sylwetki naukowców, oceny dorobku i wspomnienia pośmiertne o wybitnych przedstawicielach językoznawstwa ogólnego i indoeuropejskiego (*Jan Baudouin de Courtenay jako teoretyk języka i indoeuropeista*, [w:] J. N. Baudouin de Courtenay, *Dzieła wybrane*, t. IV, red. A. Heinz, Warszawa 1990, s. 7–31; *Jan Safarewicz*, „Nauka Polska” 1965, nr 4, s. 68–73; *Prof. Tadeusz Milewski (1906–1966) jako onomasta*, „Onomastica” XIII, 1968, s. 334–340; *Jerzy Kuryłowicz (1895–1978)*, „Onoma” 1979, 23, 1, s. 231–236, *Professor Jerzy Kuryłowicz as a theorist of language*, [w:] *Jerzy Kuryłowicz (1895–1978)*..., Wrocław 1980, s. 15–22; *Profesor Jerzy Kuryłowicz jako teoretyk języka*, „Zeszyty Naukowe UJ” 257. „Prace Językoznawcze” 66, Kraków 1980, s. 53–60; *Profesor Jerzy Kuryłowicz. Wspomnienie pośmiertne*, „Biuletyn PTJ” XXXVII, 1980, s. 2–7). Warto też przypomnieć wkład uczonego w upowszechnianie informacji o osiągnięciach językoznawstwa. Zamieszczał on na łamach „Biuletynu Polskiego Towarzystwa Językoznawczego” (XIX–XXVII) *Bibliografię prac z dziedziny językoznawstwa ogólnego i indoeuropejskiego publikowanych przez autorów polskich w kraju i za granicą oraz przez autorów obcych w Polsce* (w latach 1954–1966). Ogromną zasługą Heinza jest również przyswojenie szerszemu gronu językoznawców słynnej książki N. S. Trubieckiego *Grundzüge der Phonologie*, wydanej w Pradze w 1939 r. Uczony nie tylko przetłumaczył ją z niemieckiego oryginału, ale także opatrzył przedmową i posłowiem (zob. N. S. Trubiecki, *Podstawy fonologii*, Warszawa 1970).

Prawdziwą pasją Adama Heinza była lektura dzieł językoznawczych powstałych na przestrzeni wieków (zarówno w epoce naukowej, jak i przednaukowej). W ten sposób zrodził się znakomity pomysł napisania *Dziejów językoznawstwa w zarysie*, opublikowanych w 1978 r. W tej imponującej syntezie historii badań nad językiem autor nie tylko ukazał cały ogrom swej erudycji, lecz zawarł także efekt wnikliwych przemyśleń, roztaczając przed czytelnikami frapujący, dynamiczny obraz rywalizacji, a zarazem odradzania się nurtów badawczych. Swój dar syntezy wykorzystał następ-

nie w zainspirowanej *Dziejami* popularnej *Historii językoznawstwa* („Nauka dla Wszystkich” 311, Kraków 1979).

Na początku lat 80. uczony włączył się do krytyki zdegenerowanego języka propagandy politycznej, poruszając interesujące zagadnienie różnicy między owym językiem a kłamstwem w referacie konferencyjnym (opublikowanym później w formie artykułu) pt. *Kilka uwag o nowo-mowie*, [w:] *Nowo-mowa. Materiały z sesji [...] odbytej na Uniwersytecie Jagiellońskim w dniach 16 i 17 stycznia 1981 r.*, Londyn, 1985, s. 13–16).

Dla uzupełnienia sylwetki Adama Heinza należy przypomnieć, iż miał on na swoim koncie bardzo pożyteczną publikację z zakresu językoznawstwa stosowanego, a mianowicie cytowany już wyżej podręcznik *Język łaciński*.

Adam Heinz był przeciwnikiem spekulacji teoretycznych prowadzących do jałowych dyskusji. Swą niezależność myśli podbudowywał ciężką i nieustanną pracą. Znał doskonale i cenił fakty językowe, a także poglądy innych uczonych. Nie przejmował w sposób bezpośredni cudzych doktryn, lecz poddawał je głębokiej refleksji. Po mistrzowsku stosował i rozwijał w swych pracach zasady strukturalizmu (abstrahującej relewancji), był uczonym, który wznosił się na coraz wyższy stopień świadomości badawczej. Krystaliczność i znamieny chłód analizy łączył w sposób niepowtarzalny z humanistycznym ciepłem. W swym opus vitae dane mu było ukazać piękno i bogactwo językoznawstwa — nauki o szerokich horyzontach. Jako prawdziwie wielki uczony i myśliciel był w życiu prywatnym człowiekiem pełnym godności, lecz nie wyniosłym, życzliwym ludziom i obdarzonym oryginalnym poczuciem humoru. Władał doskonale zarówno erudycyjnym profesjolektem językoznawczym (w dziełach przeznaczonych dla specjalistów), jak i wysokim, eleganckim i klarownym stylem języka literackiego (w publikacjach popularnonaukowych oraz w wykładach uniwersyteckich).

W ostatnim okresie życia Adam Heinz rozpoczął pisanie dzieła zatytułowanego roboczo *Język i językoznawstwo* (lub też *O języku i językoznawstwie*), w którym pragnął ująć swój systemat językoznawstwa, a którego — z wielką stratą dla nauki — nie zdążył ukończyć. Na pamiątkę tego projektu ten sam tytuł nosi wydany pośmiertnie staraniem Leszka Bednarczuka wybór prac językoznawczych Adama Heinza z jego najlepszego 30-lecia twórczego, uwzględniający trzy działy: metodologię badań lingwistycznych, strukturę systemu językowego oraz składnię przypadków (zob. A. Heinz, *Język i językoznawstwo. Wybór prac*, Warszawa 1988). Również pośmiertnie ukazała się książka jubileuszowa ku czci profesora Heinza: *Collectanea Linguistica in honorem Adam Heinz* (Prace Komisji Językoznawstwa PAN, Oddział w Krakowie, nr 53, Wrocław... 1986), zawierająca poświęcone mu artykuły pióra 29 autorów, m.in. M. Bednarskiego, W. Borysia, M. Brzeziny, A. Czapkiewicza, J. Fisiaka, Z. Gołąba, M. Karpluk, B. Krei, M. Kucały, Z. Kurzowej, Z. Leszczyńskiego, A. F. Majewicza, R. Naguckiej, K. Pisarkowej, J. Reczka, J. Safarewicza, W. Skalmowskiego, F. Sławskiego, W. Smoczyńskiego i A. Zaręby, a także dedykowany mu na 70-lecie urodzin rocznik „Biuletynu PTJ” (XL, 1983, wyd. 1986), do którego dołączono nekrolog Profesora pióra W. Smoczyńskiego i dwa referaty (J. Roko-

szowej i K. Pisarkowej), wygłoszone na poświęconym pamięci Adama Heinza posiedzeniu Komisji Językoznawstwa Oddziału PAN w Krakowie w jesieni 1984 r.

Bibliografia

Materiały prof. Adama Heinza w Archiwum Polskiej Akademii Nauk, Oddział w Krakowie.

Teczka personalna Adama Heinza w Archiwum UJ w Krakowie (akta do 1951 r.) i w Dziale Spraw Osobowych UJ w Krakowie (akta do 1984 r.).

L. Bednarczuk, *Posłowie*, [w:] A. Heinz, *Język i językoznawstwo. Wybór prac*, Warszawa 1988, s. 417–419.

K. Pisarkowa, *Adam Heinz jako historyk językoznawstwa*, „Biuletyn PTJ” XL, 1986, s. 13–17.

J. Reczek, *Śp. prof. dr Adam Heinz (20 XI 1914–1 VI 1984)*, „Język Polski” LXV, 1985, s. 1–5.

J. Rokoszowa, *Ogólnojęzykoznawcze poglądy Adama Heinza*, „Biuletyn PTJ” XL, 1983 [1986], s. 7–12.

W. Smoczyński, *Profesor Adam Heinz (1914–1984)*, „Biuletyn PTJ” XL, 1983 [1986], s. 5–6.

W. Smoczyński, *Spis prac naukowych Adama Heinza za lata 1954–1985*, [w:] *Collectanea Linguistica in honorem Adami Heinz*, „Prace Komisji Językoznawstwa PAN, Oddział w Krakowie” 53, Wrocław 1986, s. 6–8.

Maria Brzezina